

balkanskih država, posredujući nacionalni revanšizam. Jugoslavija je vrlo brzo iz prirodne pretvorena u neprirodnu zajednicu, a antifašizam je naglo postao nacionalistički kapital. Partizani su prestali da budu junaci, to su postale "nacionalne patriote" i kolaboracionisti. Dovoljno je biti žrtva komunista da bi se stekao status patriote. Sistem sećanja, uz pomoć nove istoriografije, stvara novi istorijski identitet i novu organizaciju mržnje. Erozija stare politike sa prošlošću još uvek teče u znaku "emancipatorskog nacionalizma".

Danas se s razlogom kritikuju bele fleke komunističke istoriografije. Međutim, kod obrade socijalizma u isto vreme nastaju žute mrlje skupčane sa slepilom za različite činjenice. Žuta mrlja povezuje oštrinu uviđanja sa slepilom prema izvesnim činjenicama (K. Wojciechowski, K. Mannheim). Tako su npr. kod današnjih iskrivljenih viđenja socijalizma iščezli iz vidokruga egzaktna modernizacijske tekovine jugoslovenskog socijalizma (kosmopolitizacija prostora, visoka horizontalna i vertikalna pokretljivost, otvaranje ka svetu i sl.) koje se ignorišu kod ocene prošlosti koja je prožeta nacionalnim ili antitotalitarnom retorikom (Obradović, Perišić). Reč je o novoj salonskoj kulturi sećanja koja je nezamisliva bez kritike socijalizma. Dok je beline socijalističke istoriografije moguće prevazići novim istraživanjima, uklanjanje žutih mrlja je teže, jer se radi i o duhu epohe. Za beline je odgovorna komunistička istoriografija, za žute mrlje, pak, savremeni nacionalistički i antitotalitarni konformizam.

Komunistička dihotomna shema o revoluciji i kontrarevoluciji ukinuta je i potisnuta novim shemama: patriote-izdajnici, mondijalisti-demokratski nacionalisti, totalitarizam-demokratija, komunisti protiv svih drugih. Istorijski kontinuiteti i dugi procesi se danas ne shvataju u socijalnom nego u nacionalnom duhu i povezani su sa raznovrsnim teorijama zavere. KPJ je prevedena iz oslobodilačke u totalitarnu snagu, slika prošlosti dugo centrirana oko Titovog kulta je demonizirana, a žrtve komunizma (nacionalisti i kolaboracionisti) su rehabilitovane i proglašene istinskim patriotama. Ovo izvrtnje ima dubljeg smisla. Ranije sećanje na borbu partizana je posredovalo željene vrednosti kao što su internacionalizam, bratstvo-jedinstvo i multikulturalizam pa je komunistička kadrovska uprava na autoritaran način pomagala kosmopolitizaciju Balkanu. U izvesnom smislu je socijalizam bio u 20. veku snaga globalizacije na eksplozivnom Balkanu. Danas su aktuelni pokušaji da se Titov socijalizam denuncira po Fireovom modelu, tj. poricanjem komunističkog antifašizma jer je tobože bio iznuđen, zločinački i totalitaran. Malo je istoričara koji su aktivno reagovali na stereotipe o Titu, čak i kada se sa njima nisu slagali. Diskreditovanje komunističkog izbalansiranog jugoslovenstva i antifašizma je u središtu revizionističke istorijske politike.

Potiskivanje jugoslovenskog antifašizma oslobađa prostor za nacionalističku ekskluzivnost i secesionizam. Doduše, preostala je jedna vrsta konvencionalnog antifašizma (nesporna svuda u Evropi), ali je iščezla dublja nadbalkanska antinacionalistička komponenta antifašizma. Slično se zbilo i sa Titovim imenom. Hrvati negiraju njegovu nacionalnu i komunističku politiku, ali pokušavaju da iskoriste njegovu veliku svetsku reputaciju. Stilizovanje Titovog kulta ranije se oslanjalo na boljševičku, ali i na balkansku tradiciju nadnacionalnog oca (junačka i oslobodilačka retorika). Nakon 1990. Tito je preko noći demonizovan kao totalitarni boljševik i opasni mondijalista. Obe tendencije primetne su u istoriografiji u obliku ogoljene demonizacije bez višeslojnih ocena sa distance. Posle 1990. komunistički antifašizam i antistaljinizam nisu potiskivani istim ritmom. Za razliku od Mađarske, gde je antisovjetski ustanak iz 1956. postao novi oslonac legitimacije režima, u Jugoslaviji je, čim je oslabila pretnja od lagera, antistaljinizam iz 1948. izgubio svaki značaj.